

"Кога генералот Маркос се врати од Русија, рече: 'Ја изгубивме војната, меѓутоа ја спасивме Егејска Македонија. Таа не беше отцепена, туку остана во составот на Грција", објаснува Лазо Поповски.

Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

Лазо Поповски е роден во 1924 година во село Острово, Воденско. Детството го минал во родното село каде завршил и основно училиште на грчки јазик. Тој се потсетува на доживеаните трагедии... Додека како деца си играле во дворовите добивале котек само затоа што во играта го користеле македонскиот јазик... Во селото имало многу маџири, кои учителите ги испраќале за да ги шпионираат децата кои зборуваат на македонски јазик. Нашиот соговорник раскажува и за случката кога учителот Ташо Гошопуло, по потекло од Граматико, Воденско, кој подоцна бил командант на партизанските одреди, претепап група деца кои меѓу себе зборувале на македонски јазик. Иако и Ташо зборувал македонски, сепак поради функцијата која му била дадена во училиштето, се однесувал така лошо со децата.

"Нè собра десеттина деца од второтредно одделение и со стап секој од нас доби котек. Брат ми беше шеф на поштата, па затоа Гошопуло имаше респект кон него. Учителот ме викна и мене за да ме праша зошто сум зборувал на бугарски. Му кажав дека јас не го знам бугарскиот јазик и оти зборувам на македонски. Потоа така ме претепа што цела седмица не можев да одам на училиште. Брат ми отиде кај командирот на војската и му кажа за случката, и му рекол дека за ова треба да го претепаат учителот. Командирот организираше една група, која намерно направила инцидент во кој се вмешал учителот, при што го добил заслужениот котек. По неколку години, кога како ранети борци дојдовме од стара Грција на Кајмакчалан, го препознав Гошопуло. Тој ме праша од каде сум, а јас му одговорив: Ти не ме познаваш, но јас те знам, јас сум оној кој Вије го претепаавте, сакаш ли сега јас да го земам автоматот", се сеќава Поповски.

АКТИВНОСТ

Кога Германците дошле во Грција, неговата политичка зрелост достигнала високо ниво. Во мај 1943 година тој станал многу поактивен и почнал да се

"КРАЈОТ НА 1949 ГОДИНА СЕ РАСПАЌАА ОДРЕДИТЕ, А И ГРЦИТЕ ПОЧНАА ДА ИМААТ ЛОШО МИСЛЕЊЕ ЗА НАС"

движи и надвор од селото упатувајќи се сè до Русилово, Кдрво. Имено, тој бил ангажиран во пренесувањето партизани до одредена дестинација. Раскажува за тоа како со уште двајца другари пренеле некои личности од Југославија, кои се наоѓале во Жерви, преку Русилово за Кдрво, влашко село над Каракамен. Кон крајот на 1943 година заминувал за Родево. Кога се воделе борбите на Мухарем со бугарската "охрана" (заштита), која ги изгорела селата, тој бил курир. Во 1944 година, кога се насетувал крајот на војната и кога Грците сакале да ги разоружаат Македонците, а при тоа да ги изменаат партизаните со грчките единици, македонските единици кои биле поорганизирани се префрлиле во Југославија. Оттаму Поповски неколку пати доаѓал во Острово. Последниот пат кога го напуштил Острово и се вратил во Битола, таму не ја нашол својата бригада, која била преселена во Гостивар. Се потсетува и на тоа како една група партизани од Битола тргнала пеш кон Велес, каде им бил организиран убав пречек, па потоа дошле во Скопје, по што својата единица ја пронашле во селото Врапчиште-Гостиварско. Задачата на таа бригада била да ги исчистат балистите, остатоците на фашистите. Во овој крај останале до февруари.

"Имаше многу студена зима. Дури еднаш од студ ни замрзнаа и пушките. Многу пати одевме од Врапчишта до Гургевишта. Кога го опколивме Гургевишта, во последната куќа од селото се наоѓал озлогласениот Џемо, но успеа да ни побегне. Нашата бригада доби задача да се повлече. На наше место дојде 12. бригада, прилепска, која беше вратена од Сремски фронт. По неколку дена таа бригада го фати Џемо, некој го предал. Ние дојдовме во Скопје и се подготвувавме за првата парада во главниот град по ослободувањето. Таа се одржа на први мај", раскажува за своите спомени Поповски.

Во Југославија, како што објаснува соговорникот, дошле затоа што мислеле дека тука ќе останат кратко време и потоа ќе се вратат во Егејска Македонија. По извесно време се слушало дека Тито собирал војска од Македонија и сакал со војна да ја отцепи Егејска Македонија од Грција. Дошла наредба да се расформира бригадата и таа да влезе во состав на југословенската војска. Така и се случило, некои заминуваа за Струмица, а баталјонот во кој бил Поповски бил стациониран во Битола.

"Таму беше одржан состанок на кој присуствуваше еден од Главниот штаб на ДАГ и ни рече дека во Грција форми-

рале партизански одреди. Кога се расформира ЕЛАС оружјето го сокрија во пештерите, имаше луѓе кои тоа го знаеја, па под притисок им го дадоа. Немаме верни луѓе да ни го штитат Главниот штаб - ни рече Гркот - затоа ќе ве замолиме 500-600 луѓе да дојдете како негова заштита. Една единица Вардарци, по капитулацијата на Бугарија, со пушки дојде на помош, со цел да одат во Грција, но кога видоа дека нема ништо од тоа одење се врати назад".

БОРБИ

Пред да замине за Грција, бригадата на Поповски била во состав на југословенската војска како гранична единица, но постојано се одржувале контакти со Грција, во делот со Креница, Скоп, Попадија, Сетина, Крушоради, Овчарани.

"Од Горничево добивме информација

минаа преку Преспа. Во Грција се здруживме со партизаните. Почна второто партизанство. Поведовме борби. Народот почна да се организира, а се врати и царот кој беше избркан. Се вратија царските војски, а по договорот во Варкиза почнаа да ги гонат и партизаните. За да не одат в затвор луѓето бегаа во планините. Почна мобилизацијата. Одевме од битка во битка, а немавме ниеден ранет. Дојде наредба да одиме во Вермион. Водевме битки на Каракамен, Негуш, Воден... Како одевме, така паѓавме во заседи, но дојдовме до Кардица... По долги перипетии нашата единица мораеше да се повлече. Бев во единицата на тешки митралези".

Поповски раскажува за тоа како по повлекувањето останале само двајца и тие се упатиле во партизанската област Вргана. На патот до таа област им се придружиле уште тројца партизани. Во оваа област Поповски нашол соборци

планините. Воделе борби кај Змоково. Во Граѓанската војна тој два пати бил ранет. Крајот на 1947 година дошла наредба да се повлече Главниот штаб на партизаните, односно да замине кон Вичо, Грамос.

"Дојдовме до Кајмакчалан. Кон крајот на војната во 1949 година имавме непријатности. Се распаѓаа одредите, а Грците почнаа лошо да мислат за нас. Јас станав политички комесар на вод. Имаше еден Грк, командир на чета, барутата, од Негуш, со кој заедно бевме во ДАГ. Тој мислеше дека јас ги организирам Македонците. Негов курир беше Македонец, тој ми кажа дека барутата сака да ме убие. Веќе се намираше распаѓањето на ДАГ, а јас бев принуден да заминам во Југославија, односно во Македонија. Тука работев како физиотерапевт во болница", го завршува своето сеќавање Поповски.

И тој, како и многумина негови со-

УЧИТЕЛОТ МЕ НАТЕПА ЗАШТО ПРОЗБОРЕВ НА МАЈЧИН ЈАЗИК

дека 'бурундарите' влегле во селото и ги силувале жените на борците. Двете стражарски смени организирано, со патроли, со оружјето заминаа на планината. Почнаа заседите. Тоа се случуваше во 1945 година. По тој повод сите Егејци, кои бевме на границата со Грција, нè собраа и нè испратија од Љубојно, Коњско, Стење, до Свети Наум. Таму, формираме единица за да ја чуваме границата во реонот од Преспа до Охрид. Кон крајот на 1945 година сите бевме вратени од границата, во Битола. Ја сменивме униформата, и во камиони, преку Гевгелија, Кожув, заминавме на Кајмакчалан, Пајак Планина. Други за-

од своето село.

"Гледам - се потсетува нашиот говорник - деца зборуваат македонски и ми дојде душата. Имаше борци од Русилово и од Острово. Се сместив во таа единица додека се снајдам. Со штитот од италијанските пушки ги продупчив свинските кожи, кои цело време ги носев на нозете, и направив опинци".

Поповски кажува дека по враќањето од Африка кралот воспоставил власт со која раководеле сите соработници на окупатарот. Тие ги гонеле демократските сили, а сите кои соработувале со партизаните ги затворале. Тоа била причината поради која луѓето се засолнувале на

борци, потенцира дека војната се водела за да се исчисти Македонците од Егејскиот дел на Македонија. Всушност, и донесената наредба била во Грција да се вратат само оние кои се Грци по род.

"Кога генералот Маркос се врати од Русија, тој рече: 'Ја изгубивме војната, меѓутоа ја спасивме Егејска Македонија. Таа не беше отцепена, туку остана во составот на Грција".

(Серијата "Сеќавања" се реализира во соработка со Ташко Јованов)

ИСПРАТИ СМС КУПИ ГО ВИСТИНСКИОТ ПОДАРОК

1. На 075 14 14 42 испрати СМС со содржина*: POD 075XXXXXX каде што XXXXXX е бројот на твојата сакана личност.

2. Таа ќе добие анонимна порака со прашање - што би сакала да добие за подарок.

3. Почекај го нејзиниот одговор, а потоа „изненади“ ја со вистинскиот подарок!

СМС ПОДАРОК услугата чини 20 ДЕН. + 18% ДДВ
*со празно место, како во примерот

ИСПРАТИ СМС НА
075 14 14 42
20 ДЕН. + 18% ДДВ

СОНОВНИК

За толкување на твојот сон испрати СМС порака со следната содржина: SON помн
Толкувањето го добиваш веднаш.
*со празно место како во примерот